

ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРАД У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ)

Лук'янова Т. А.

*(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Павлов В. В.*

Комунікативно-функціональна парадигма сучасних лінгвістичних досліджень засвідчує, що поглиблене вивчення мови як найважливішого засобу спілкування неможливе без звернення до когнітивного та прагматичного аспектів її функціонування. Когнітивний і прагматичний аналіз мовних явищ передбачає їх дослідження з урахуванням позамовних факторів, які зумовлюють конкретне висловлення в певній ситуації. Прагматичний аналіз допомагає з'ясувати відношення між мовними одиницями та тими, хто їх використовує [1,17], а когнітивний - дає змогу інтерпретувати когнітивні елементи як пізнавальні [2,46]. Комунікативно-функціональна парадигма сучасних лінгвістичних досліджень спрямована на вивчення когнітивного та прагматичного аспектів функціонування мови. Прагматичний аналіз допомагає з'ясувати відношення між мовними одиницями та тими, хто їх використовує, а когнітивний дає змогу інтерпретувати когнітивні елементи як пізнавальні. Мовленнєвий акт (МА) поради має властивість непрямого вираження, емпатійний за природою, завдяки чому мовець може краще експлікувати щирість своїх намірів, що дає йому змогу досягти адекватного перлокутивного ефекту. Самовільна ініціативність мовця надати пораду призводить до деструкції спілкування. Континуумом деструктивних порад є непрохані поради, які характеризуються втручанням мовця у справи слухача й, відповідно, розцінюються останнім як небажаний феномен.

Вживання порад виявляє складну залежність від соціальних факторів. Здебільшого на організацію та вибір мовних засобів реалізації поради впливає вік, та стать співрозмовників. Соціальний статус комунікантів визначає надання поради в офіційних та неофіційних умовах спілкування. Офіційні умови перебігу спілкування зумовлюють сувору дієвість ситуації поради, зазвичай, в інституційних установах (лікарня, судова зала, церка тощо). Висловлення мовцем поради в умовах неофіційного спілкування передбачає відсутність суворого регламенту в соціальних пріоритетах комунікантів. Зазвичай, комунікативна дистанція між співрозмовниками є досить близька і вони є членами родинного кола або ж друзями. Прямі МА поради характеризуються тим, що іллокутивна сила безпосередньо співвідноситься із структурно-семантичним змістом висловлювання. Всі розглянуті прагматичні модифікації порад (порада-застереження, порада-наказ, порада-рекомендація, порада-пропонування, порада-погроза) мають місце як в офіційній сфері спілкування, так і в неофіційній. В умовах офіційного спілкування до них вдається мовець з вищим рольовим та соціальним статусом або ж особа, яка вважає, що об'єктивно існуючі обставини наділяють її правом радити. В неофіційних умовах спілкування пораду висловлює мовець із вищим соціальним статусом (старший за віком, вищий у родинній ієрархії) або людина, яка вважає, що має на це моральне право. Порада може також спричинитися певними стосунками між учасниками комунікативного акту (дружніми, фамільярними, інтимними), їхнім емоційним станом. При цьому інтерактанти можуть перебувати в симетричних стосунках або навіть мовець може бути статусно нижчим за адресата. Суспільний статус комунікантів не втрачає своєї сили в наданні поради. Порада-мовця – представника вищого соціального статусу – сприймається як порада-наказ незалежно від обставин спілкування.

Наукова парадигма сучасних лінгвістичних досліджень засвідчує, що поглиблене вивчення мови як найважливішого засобу спілкування неможливе без звернення до когнітивного та прагматичного аспектів її функціонування. Когнітивний та прагматичний підхід до вивчення мовних явищ передбачає їх дослідження з урахуванням тих позамовних факторів, які зумовлюють конкретне висловлювання у певній ситуації. У даній курсовій роботі запропонований аналіз когнітивних та прагматичних характеристик порад через дотримання послідовності конструктивних елементів семіотичної системи "форма-зміст-функція", що пояснює залучення понять: концепт поради, комунікативна ситуація поради, мовленнєвий акт поради.

Надання поради та слідування їй діють у межах певної комунікативної ситуації. Структура комунікативної ситуації поради передбачає обов'язкові компоненти: суб'єкт поради (мовець), об'єкт поради (адресат), власне порада, оцінка, реакція слухача на (адресата) на отриману пораду.

Функціональні особливості мовленнєвого акту поради зумовлюють появу його

прагматичних модифікацій пораду-наказ, пораду-застереження, пораду-погрозу, пораду-повчання, пораду-рекомендацію, пораду-прохання, пораду-пропонування найвищою частотністю характеризується порада-застереження із її превентивним характером. Найнижчу частотність має модифікація порада-прохання. Варіативність прагматичних модифікацій пояснюється передусім прагнення мовця в комунікативній ситуації поради досягти мети - вплинути на партнера з інтеракції, змінюючи силу представлення комунікативної інтенції, що спричиняє модифікацію прагматичного значення в бік посилення чи послаблення категоричності волевиявлення.

1. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факт / Н. Д. Арутюнова/ - М.: Наука,1988.-340с.
2. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка/ Дмитрий Сергеевич Лихачев// Изв РАН.Сер.:Л-ра и яз.-1993.-Т.52.-№1.-С.3-9.